

== SZERKESZTI ==
RUDNAI GYÖZŐ

MŰVÉSZVILÁG

Ára 20 kr.

II. ÉVFOLYAM
12. SZÁM
1899. DECEMBER 17.

A hangulatok festői között

írta Richter József

a Nemzeti Szalon
tárlatáról

... Hullámok verdesik a tenger partját. Barna, köves, kopár szirteket. Mossák, öblítetik. Már messziről tajtékozva rohan az ár, hajtja a tűz, az erő, a belső szenvedély: a tenger lelke, a tenger élete». — Mélységes, titokzatos, rejtelmes egyélet. Maga a misztérium.

Szemben vele ül a sziklaparton egy halovány arcu, sejtelmes urasszony. Akit megihletett a tenger. Akinek szívében úgy vibrálnak, úgy hullámszökevények az érzelmek, mint odakünn az Óceánon. És mialatt lábai alatt dübörögve törik meg a víz ereje és szítálva csapkod szerteszét; mialatt a kis kavicsok recsegve gurulnak a hullámok játékaival: azalatt a várakozó asszony csak néz, néz a messzeségbe — — — telve vágygyal, telve félelemmel, kétséggel is, reménnyel is, szemében a bizonytalan nyugtalansággal, mely a sötétzöld vizekből tör elő.

Ezt a hangulatot festette meg Szikszay Ferenc, abban a festményben, melynek címe: a várakozás.

A tengerrel magyarázza az asszonyt. Az asszonnyal magyarázza a tengert. Széles ecsettel, homályos körvonalakkal. Meleg színei zománcosan úgy folynak össze, mint egy ábrándos lélek képzeletében. Az eszméhez alkalmazza a kifejezés eszközeit; éles rajz, finom részletezés helyett: *szimbolizál*.

Szikszay Ferenc képe előtt minden ember érzi azt a hangulatot, amelyet a mester ki akart fejezni, nincs olyan szemlélő, kinek lelkében a felvetett érzések visszhangot nem keltenek. Szikszay festménye tetszik azoknak is, akik a művészetből az erősebb interpretálást várják, akik az élesebb rajzokat, a mélyebb tónust, a kezelés szigorubb szabatoságát követelik, akik fáznak abban a légkörben, amelyben a szimbolizmus fakasztja színes virágait.

És bármiként oszlik meg a közönség véleménye a művészet formái fölött, bármennyire távolodjanak el egymástól az iskolák, a régi és a secessió, bárhogy küzdjenek is a fölfogások a művészi kifejezés új módjai és eszközei fölött, bizonyos az: hogy a siker szentesíti az eszközöket. Abban a pillanatban, amikor a művészember képes arra, hogy hangulatait gyorsan, biztosan és sértetlenül átültesse a szemlélő lelkébe, abban a pillanatban szankciót nyertek azok az eszközök, amelyet a mester a hatás céljából alkalmazott.

Igenis, van tehát létjogosultsága a szimbolizmus eszközeinek, ha mesterére akad, akinek hangulatait színezni képes. Jögeimmel bír a secessio módszer egy Szikszay kezében, akinek lelkében a lyrai érzelmek egész skálája lüktet, akinek subjectív érzelmvilága oly erős, hogy miként a vulkánikus eruptió, a benső erő zománcozza nála a színeket. Aki mélyen átérzi a természet benső életét, aki poéta ember, és a tultengő érzelmvilága számára keres kifejezést: az festhet homályosan, széles ecsettel jelképesen, mert hisz a sejtelmek birodalmában mindent megérez az illuzio.

De amikor azt látjuk, hogy a művészi kifejezésnek új módszerét nyakra-főre alkalmazzák oly művészi célok érdekében, ahol ez az eszköz semmikép sincs helyén; amikor azt látjuk, hogy hangulatot festenek *ott*, ahol más ember hangulatot nem érez, vagy a hangulat festészet ködös módszerét alkalmazzák *akkor*, amikor napsugaras plain-airben, éles körvonalakban bontakozik ki más ember előtt a világ; amikor tehát a művész felfogása nem igaz s alkotása a szemlélőben nem kelt visszhangot: akkor nincs az a művésziskola, amely az egyéni szabadság oltalmának frázisa alatt ekkora poetica lizentiának helyet engedjen, s nincs az a kritika, mely a legmerevebb

elutasításnak kötelessége elől kitérhetne. — Katona Nándor megfest egy képet a reggeli hangulatról. Egy uri ember a nádas mentén csolnakban ülve lesi a virradatot. Komor, sötét éjből szélmalom bontakozik ki, mint egy nagy lepke, mellette a molnár házából a lámpa fénye dereng. Füst tör elő a kéményből; cihelődnek odabenn. Nehéz, borongó homály ül a vidéken — mint nedves őszi reggel barátságatlan pirkadása. Szinte kedvünk volna felhajtván a gallért, begombolni a kabátunkat — — — és betérni az első korcsmába egy pohár szilvóriumra. Olyan cudar az a reggeli idő — —

Ki, a manóba talál ilyenkor művészi hangulatot? Mit keres az az uri ember, abban a csolnakban a komor hangulatban? Kinek szép az a nedves őszi hangulat? Melyik szemlélő vállalkoznék arra, hogy ily módon élvezze a művész impresszióját? A magyar ember józan, egyszerű gusztusára hallgatva — fordul egyet a nyoszolyán, aluszik.

Pedig Katona Nándor nagy tehetség, és mégis ott keres hangulatot, ahol az nincs meg.

Edvi Illés Aladár egy másik hibába esik. Gyönyörű akvarelljei között vannak egyesek, ahol homályos hangulat szerint kezeli az ecsetet, akkor, amikor finom rajzra, erőteljes kezelésre, a régi iskola »becsületes« dolgozására van szükség, hogy a szemlélő megértse a képet. Ilyenek az »Első napsugarak« vagy a »Porto fino«.

Mennyivel inkább kell hibáztatnunk az új iskola módszerének alkalmazását az elbeszélő vagy drámai festészet alakjainál, ahol a lélektani tudás kifejezése egyenesen megköveteli a jellemzés minutiozus pontosságát.

Boruth Andor megfest secessios modorban egy tanulmányfejet. Címe: a csavargó. Azt hinnők, hogy a mester művészi tollvonásokkal kifejezi azt a lélektani harcot, amely végbe megy egy elkeseredett lélekben, aki munkát keres és — nem talál. Szemeiben megvillan a dac, az elszántság, harcolni a létért. És ösztönszerűleg érezzük a félelmet, ha reá nézünk — —

Ehelyett durva ecsetkezelésben elmosódó körvonalak között jelentkezik előttünk egy semmitmondó fej; egy jóképű, csinos mesterlegény arca; akit épügy képzelünk füttyürésző mázolólegénynek, vagy udvarosnak a korcsma körül — de a csavargó-ember elzülött s elkeseredett eszméjét éppen nem tükrözi vissza.

Egy Munkácsy Mihály, egy Barabás Miklós nem így festettek lélektani alakokat. Nem olcsó eszközökkel keresték a hatást. S nem is »odavetett« módszerük által hódították meg a világot.

De tanultak először megfigyelni. Aztán tudományos szigorúsággal megbírálták a modellt. És mielőtt palletára vetették színeiket, meggyőződtek arról, hogy igaz-e az alak, hű-e a rajz, kifejező-e, oly szabatos, oly éles-e, hogy a gazdag lélek minden árnyalata érvényesülhet. Mert a mester szavát mindenkinek meg kellett érteni.

A jelképes piktör urak kényelmesebbek! Ők egyszerűen a hangulatra bízzák, hogy betörőnek mutassa azt az egyiknek, akiben a jámbor filisztert lát. Tudás, lélektan, részletezés, finom rajz, élesség, zománc, mind bliktri. A hangulat birodalmában nem jut szóhoz az értelem, ott az illúzió ítél!

A kiállított tárgyak műfaja tekintetében dominálnak a lyrai képek, melyek a kifejezés módszerében majdnem kizárólag az új irányt követik. Mintha a nemzeti szalon hallgatagos programja volna a szimbolizmus!

A magyar közönség a lyrai műfajok ezen új irányát nem nagy rokonszenvvel fogadja. A magyar ember inkább a leiró, elbeszélő festészetet, a genre-képeket kedveli. Amelyek beszélnek neki a magyar népeletből egy-egy kedves jelenetet. Világosan és érthetőn. Kifejező vonásokkal és igaz színekkel. Természetesen. Mert ez felel meg a magyar észjárásnak, a nemzeti karakter törvényeinek.

Olyan a mi népünk lelke, mint a *naiiv* gyermeké: hangos, tiszta örömei keltenek benne visszhangot.

Hozzánk képest a nyugoti népek művészi érzéke nemcsak érett, de túlérett. Szinte blazirt.

Aki a magyar emberhez közeledni akar, az beszéljen egyenesen, világosan, természetesen. A tulfinomult fantázia sejtelmes, ködös hangulatait mi meg nem értjük.

Nem vagyunk impresszionisták, mint a franciák, kik minden új irányt irodalomban, művészetben allelujával üdvözölnek, csak azért, mert — változatos. Mi konzervatív nemzet vagyunk, az izlésben ép úgy, mint az erkölcsökben.

Mások az ételeink, más a konyhánk. A »secessiót« a magyar ember gyomra be nem veszi.

A külvárosból

Irta Körner Henrik

Mint a legtöbb ember, én is újra kissé érzélgős lettem husz éves koromban. Ha az éjjel megszóltott az utcán valamelyik leányzó, undor fogott el, a mint nevető arcára, cicomázott ruhájára néztem s keményített, csipkézett alsó ruháira gondoltam. Komoly, könnyektől áztatott arcok és gyapjas alsószoknyák után vágyakoztam. Ellenállhatlan érzéki ingerrel voltak reám a munkásnegyed házai, melyeknek keskeny, vigasztalan ablakai kisírt szemek szomorúságával meredtek ki az utcára. Valamelyik komor őszi reggelen egy ilyen ablak mögött gondoktól gyötört női alakot pillantottam meg. A mint észrevette, hogy magára vonta figyelmemet, kinyitotta ablakát és félre nem magyarázható módon integetett. A mosolygó bólogatás azonban, melylyel meghívását erősbíteni igyekezett, önkéntelenül is úgy tűnt fel, mintha lassu szomorúsággal rázogatóna fejét. Nem tudtam ellentállni és dobogó szívvel siettem fel hozzá a két nyomorult lépcsőfokon. Fenn négy különböző ajtó volt. Lassan kinyitott az egyik s én besurrantam a kicsiny, sötét nyíláson. A folyosó félhomályában még átlátszóbbnak tűnt fel előttem a halovány arc s nagyon is hozzáillett a szegényes ruházathoz, mely karesu, sőt soványnak mondható, termelét befedte. Szóltanul bevezetett a regényesen butorozott s rosszul szellőztetett szobába. A mint karomba akartam zárni, elosont mellőlem az ajtó felé. „Mindjárt itt leszek“ suttogta alig hallhatólag és magamra hagyott. — Leültem a szakadt kanapéra és vártam — egyre vártam. És ő nem jött vissza. Félóra telhetett el. Már alaposan áttanulmányoztam a wörthi csatakép litográfiáját, mely egyedüli disze volt a falnak és rettentően fáztam a hideg szobában.

Megszakadt türelmem, s minthogy a mellékszo-

bából hangokat hallottam, benyitottam. Beteges külsejű férfi, oxfordingben és munkásnadrágban állott a kemencénél. Jobb keze be volt kötözve, balján mintegy három éves gyereket tartott. A fal mellett piszkos ágy, támlányán két idősebb gyermek. Hülyén bámultak maguk elé, az egyik krumplin rágdosott. Megjelenésem nem okozott meglepetést. „Mindjárt visszatér a feleségem“ szólalt meg a férfi. „A felesége?“ — Hiába igyekeztem, hogy mozdulatlan arcvonásairól leolvassam, tulajdonképpen kinek tart. „No igen, hisz azt várja.“ — Lássá, nyolc hét előtt karonra esett az építkezésnél valami vaszszerszám, azóta se munkám, se kenyerem. A szobát bérbe adtuk afféle nőszemélyzetnek s ebből éltünk az első pár hétben. De aztán a rendőrség betiltotta s nem volt miből zabálni.

S akkor aszondta a feleségem, a mit az a nőszemély tud, én is tudok.

— De hol is marad csak! Mégis csak utána kell nézmem, hova bujt. Taresa csak addig egy kicsit a Minát, mert nem tud szaladni a kicsike, angol nyavalyája van. — Ezzel karomba adta a kicsikét, s kiment.

Leültem az egyedüli féllábu székre, ölembe vettem a gyermeket és vártam — egyre vártam — s a férj sem tért vissza. Végül a gyerek is elkezdett kiabálni, én lábamon lovagoltattam, „buh-buh-t“ játszottam vele, — mindhiába: tovább ordított, minden nemsokára a másik kettő is segédkezett. Letettem a gyermeket karomból, kinyitottam az ablakot s kitekintettem a szűk, komor udvarra. Ott lenn a falhoz támaszkodva állott a fiatal asszony, kezével eltakarta az arcát, s halkán zokogott. Előtte állott férje és suttogó hangon igyekezett őt rábeszélni. Egy pénzdarabot tettem a kemencére és elosontam.

Liszt reminiscenciák

Irta D'Artagnan

A régi öregek lelkesedve emlékeztek az 1811-iki esztendőről. Emlékezetes bortermő ős volt akkor és V. Ferdinánd pozsonyi koronázásakor 1811-iki szamorodnival köszöntötte föl a palatinus az új királyt.

Ennek az esztendőnek a jegyében született Liszt Ferenc, a világhírű muzsikus. Még pedig szüretnek évadján, október 22-én.

Liszt Ádám, az apa, fia születéséről írva kitűnő barátjának Hajd Józsefnek, tréfásan jegyezte meg, hogy: „*annyi bor termelt, hogy akár abban fűrdelhetnék a kis Franci!*“ . . . És a később oly nagygyá lett gyermeknek nemcsak zenéje, de temperamentuma, egész lénye is hasonlított a finom zamatu, tüzes ó-rusztíhoz.

Már gyermekkorában elérulta ezt.

Podmanicky József báró, a bőkezű Mecénás, rendkívül pártfogolta a kis Lisztet. Ő indította meg azt a mozgalmat is, hogy több főuri családok, az Eszterházyak, Amendék, Apponyiak, nagyobb összegeket adtak a zseniális fiúcska kiképezésére, ő járt vele szalonról-szalonra s az akkori előkelő házaknál sorba mutogatta be kis védencét.

Igy vitte magával a dús gazdag Gécy Istvánhoz is, aki akkoriban a főváros egyik legnagyobb házáat tartotta.

Miután a felnőttek leültek diskurálni, a kis Liszt, a család vele hasonló leányával, Zsenikével maradt, aki háziasszonyi kedveskedéssel mutatta be neki babáit, aztán a szép kis konyhát, majorságokat meg a szebbnél-szebb képes könyveket.

Játék- és beszélgetés közben, az okos Zsenike, aki már szülőitől hallotta, hogy Liszt a muzsikában *csoda-gyermek*, egyszerre azzal a kívánsággal állt elő, hogy zongorázna valamit *Franci*.

Liszt, aki már akkor is nagy és válogatott közönség előtt játszott több főuri szalonban, kissé önéreztelenül nézte végig a leánykát.

Talán épen elutasító felelet lebegett ajkán, de aztán meggondolta magát. Zsenike a fodros, *changeant* selyem szoknyácskában, *à l'anglaise* fűrtjeivel nagyon is szépnek tűnt fel e pillanatban a kis Liszt előtt aki kissé előre hajolva, negédesen jegyzé meg:

— Jól van, de adsz érte valami jutalmat.

— Oh, szívesen — lelkesedett Zsenike — legszebb babám vagy akár a *muzsikáló vadász kastély* is, legyen a tiéd.

Utóbbinál kedvesebb játéka ugyanis nem volt a szép, nyájas leánykának.

Liszt fölényesen mosolygott:

— Köszönöm . . . nem ilyesmit kérek; azonnal zongorázok neked, ha megcsókolsz.

A tíz éves Zsenike kissé szégyenlősen ugyan, de teljesítette a nála egy évvel fiatalabb Franci kívánságát, aki meg is tartotta ígéretét s fél óráig játszott a leánykának.

A jövő zene-tifánnak talán ez volt első ilyenféle jutalma, s mikor Zsenike megmondta, hogy játékaért csókot kért Franci, Podmanicky József mosolyogva kacscintott Gécy Isvánra, félhangon mormolva:

— *Was Essig werden will, wird fröh sauer . . .*

És valóban, Chopint kivéve, talán alig volt zene-művész, akinek utját annyi rózsával hintették be fehér női kezek, akil annyi asszony szeretett volna, mint Liszt Ferencet.

Mikor 1838-ban Bécsbe jött, az *Année de Pélérinage* szerzőjeért, a fenomenális zongoraművészt, akít a párisi kritika az *egyedüli*-nek nevezett, valósággal lázba esett a zenekedvelő császárváros.

A Pestet és Budát elpusztított nagy árviz után való időszakra esnek Liszt bécsi fellépései, melyekről így szól az akkori naplójegyzet:

„— Április 18-án koncertírozott Liszt, mely alkalomra átmenénk Pos'omból. A' tetszés főpontját érte, hogy a' maga két compositióját „Valse de bravoure“ és „Grande étude“-öt játszotta. Mind a három Concertjába elmenénk. A' harmadikat 'Sofia Fő-Herceg-Asszony, Ferencz-Károly és Lajos Fő-Hercegek megjelenése is diszesítette. Itt mindenkégyben meg vannak zavarodva a' kitünő műsikkussal. De legkivált az asszonyi népség. Egy napon száznál több szerelmes levelet kapott, a' Wiener Zeitschrift referense pedig *hangász-Faustnak* mondja, aki mindenkit elvarázsol...“

A magyar fővárosba is nagyon várlák ekkor Lisztet, aki azonban, miután jövedelmeiből tekintélyes összeget adott az árvizkárosultak javára, sürgős családi körülmények miatt Velencébe utazott.

Gyermekkorra óta 1840-ben látta viszont hazája fővárosát, ahol január 4-én adta első hangversenyét. Temérdek ünnepeltetésben volt része, de — mint akkori barátainak mondá, legkedvesebb pár óráját gyermekkori játszótársnője Gécy Zseninél töltötte.

Az egykori szép kis leányka asszony volt már akkor, 'Sembery Imre hontmegyei nemes ur felesége, aki az illustis vendég tiszteletére, himző-utca 1-ső szám alatti pompás lakásán — ma gróf Karácsonyi Camillo palofája — fényes uzsonnát adott. Főlemlegették itt a kedves, gyermekkori remiszenciákat, s azt is, hogy a *muzsikáló vadászkastély* helyett, Zsenike esőka volt a kis művész első becses honoráriuma.

A főrangú urak ekkor egymás után rendezték a mulatságokat Liszt tiszteletére. Mind közt legfényesebb volt azonban az a zártkörű táncmulatság, melyet január 9-én, előkelő hölgyek, élükön báró Bánffy Pálné rozzi Borbély Amáliával a nemzeti kaszinóban adtak.

1846-ban még nagyobb ünnepeltetésnek középontja lón Liszt Pesten, azt azonban kevesen tudják, hogy a szabadságharc esztendejében, 1848-ban is töltött *egyetlen egy napot* az ország fővárosában. Ennek az esztendőnek a nyarán szokatlanul élénk, pezsgő volt az élet a testvérvárosban.

A király-utcai kocsikorzó — arra jártak akkor a város *erdeik*-nek nevezett mai városligetbe — napról-napra fényes látványossággal szolgált. Ha ma megbámulták a gróf Károlyiak 10,000 forintos, Párisból érkezett, és Mária-Terézia korabeli stílusban készült hintóját, amely elé hat, szénfekete arabs ló volt fogva, a szerszám pedig vert ezüstből készült, másnap már Andrassy Manó gróf fogata keltett, szerezsen inásával, valóságos népesödületet. A Batthyány Lajosné négyese, bakján pörge kalapos, lobogó ingujjas kocsis és másával meg egetverő *éljen*-eket támasztott.

Gróf Károlyiné szalonja volt a középpont, ahol a főrangú világ alakjai mellett, a népszerűbb képviselők is feltűntek, s míg Madarász László piros szegfüvel gömblyukában politizált, addig Pázmándy

Dénes elmaradhatatlan tea-rózsájával, a hölgyeknek beszélt a képviselőházban történt eseményeket.

Augusztus havában, mikor a *haza oltára*-ra való adakozások megkezdődtek, a lelkes Károlyiné levelet írt a messze földön lévő Lisztnek, hogy jönné Pestre s játszana palotájában erre a jótékony célra.

A világhírű művész egy pillanatig se habozott. A levél vétele után azonnal elindult s augusztus 8-án reggel megérkezett a magyar fővárosba. A Károlyi-palota termei zsufolva voltak a forró, nyárközépi estén, s aki csak *számottevő ember*, mozogni tudott, megjelent a nevezetes hangversenyen, amelyről így ír egyik szemtanú:

„— A' hírneves zongoraművészt a grófné a legnagyobb előzékenységgel fogadta s végig vezette őt a gyönyörű termeken, melyeket a művész megakart ösmerni. Az egyik kis szalonba érve, megmutatta a grófnő azt a szentképet, melyet egy ösmert olasz festőnél rendelt inazsámolya fölé. Liszt meghalottsággal nézte a Jézust ábrázoló képet s aztán letérdelt a zsámolyra és buzgón imádkozott. A társaság néhány percig várakozott a művészre, aki imáját elvégezve, így szólt:

— Oh! Nincs szebb az imádságnál a földön! Kétszer olyan erősnek érzem magamat minden imádság után.

— És Ön olyan buzgó katolikus? Kérdé a grófnő.

— Az vagyok — válaszolt a művész és büszkén vallom is magam annak. Nem egyszer leborultam már az utszéli kereszt előtt is... Ami vagyok, azt istennek köszönhetem. Ezt érzem és hiszem, míg csak élek.

Liszt, aki messzeföldről, csak erre az egyetlen egy estére jött Pestre, oly hatással csillogtatta művészetét, hogy a szó valódi értelmében magnetizálta a társaságot, a lelkes grófné pedig 2000 forintot gyűjtött a *haza oltára*-ra. Hosszu időközökben 1857-ben

Esztergomban, majd 1858-ban Pesten néhány napot töltve, tizenhét évi hallgatás után 1865-ben játszott ismét nyilvánosan magyarközönség előtt, még pedig Bülowval és Reményivel együtt a redut nagy termében, a koronázás után pedig végleg köztünk telepedett meg.

Se szeri, se száma ebből az időből való, részben jól ösmert Liszt-adomáknak. Rendkívül érdekes kör

vette körül a mestert, s szentirodalmunk nagy-
érdemű nesztorán, idős Ábrányi Kornélon kívül,
intimusai voltak verebi Végh János, Blaskovics
Miklósék, Schwendtner Mihály apát, Trefort Ágost
és báró Augusz Antal családjai.

Schwendtner belvárosi apát-plébános holtig *ked-
ves Miská*-ja volt Lisztnek.

Egy jó darab ideig aztán a plébánián is lakott
nála.

Mikor a haltéri szent-akadémiába költözött, akkor
is át-átment, kivált *fekelére*, amit olyan erősen,
annyi zamattal — szerinte — senki sem tudott el-
készíteni, mint Lavner Tercsi, Schwendtner bájos
unokahuga.

A ceremóniákat nem szenvedhette Liszt. Valamint
azt se, ha zaklatták, hogy zongorázzon. Ellenkező

esetben azonban — ha magának jött hozzá kedve
— meg sem tudott válni a játéktól!

Igy történt, hogy egy ízben Trefort Ágost Ganz
házbéli lakásán járva, eszébe jutott, hogy ebben a
házban még egy másik ősmérese, Kapy-Imre az
akkori *Forgalmi Bank* vezérigazgatója is lakik.

Kapta tehát magát, minden bejelentetés nélkül
nála termett, s miután elragadó konverzációjával
egy darabig mulattatta a családot, fölkel, a zongo-
rához ült és lámpagyújtásig egyik darabot a másik
után játszott. Olyan olympusi élvezet volt ez,
amelyet azok, akik részesei lehettek, holtuk nap-
jáig sem felejtenek el, épen úgy nem, mint magát
Liszt Ferencet, akinek lebilincselő lényére igazán
ráillet a franciák ítélete: *il est le plus grand char-
meur de l'univers*

Álomcsók

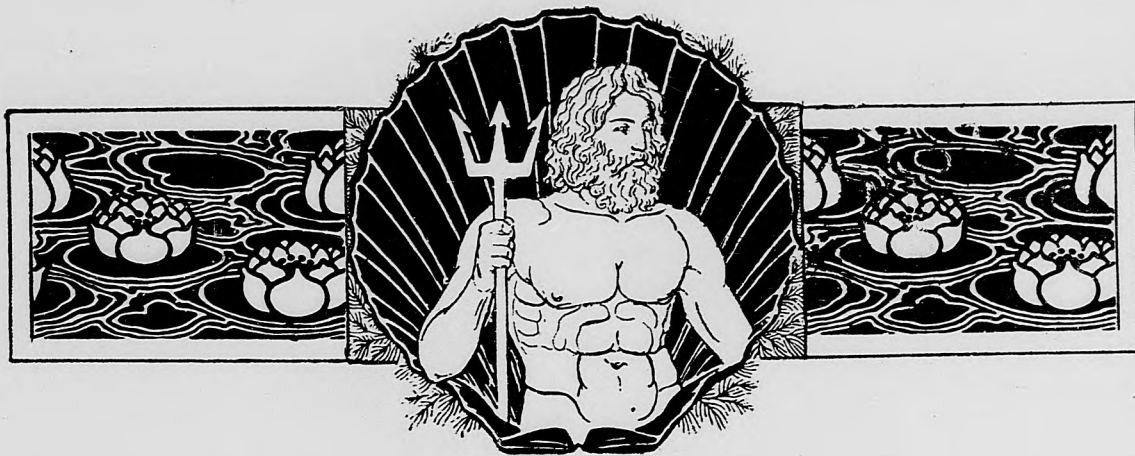
Izta Szentessy Gyula

Álmomban újra összejöttünk;
Jártunk zöld lombos fák alatt,
Aztán szeliden rám hajoltál
És megcsókoltad ajkamat.

Milyenek is az álomcsókok!
Se tűz, se láz, — csak szeretet;
Oly üditők, mint anyám csókja
S oly könnyűk, mint a lehelet.

S hogy felébredtem, úgy éreztem
Magam, mint puszták vándora,
Ki forrást lelt a sivatagban
És most dalolva megy tova...

Petőfi nősülése*

Irta Lauka Gusztáv

Az erdődi vár történetének utolsó lapja

Ötvenhárom évvel ezelőtt — 1846. szeptemberben — négyfogatu zöld vászon-ernyős lengyel kocsi (bricska) haladt az országuton Nagy-Károly felé.

A sors különös játéka vagy szeszélye volt-e? hogy az ország három hirneves embere utazott a bricskában.

Pap Endre, Petőfi Sándor és Riskó Ignác.

Az első a jeles köllő, szónok és publicista; a Kölcsey tanítványa és barátja.

Mindhárman egy nagy-károlyi táncvigalomra utaztak.

Mindannyian ifjak még, gondban szegények, de eszmékben gazdagok, oly tanulságos és kedves társalgást folytattak; a minőt csak valódi költők és szellemes emberek alkothatnak.

Ki hitte volna akkor, hogy a halványan gyöngének látszó Riskó legyen köztük a legtartósabb és legerősebb.

Pap Endre hat, Petőfi Sándor három év mulva, csak a halhatatlanok között voltak említhetők.

Riskó él, de szívhez szóló, megható és lelkesítő lantja e két sirnál elnémult örökre. A hű barát lantját temette el dalnoktársaival.

Utközben a nagy-károlyi szépek is szóba jöttek. Riskó, a ki elegáns külsejével, finom modorával és szellemes társalgásával szívesen látott vendég volt a női körökben, e tekintetben kellő felvilágosításokat nyújthatott.

Petőfi vágyott szeretni és szerettetni, de nem vágyott — és mondjuk ki őszintén — nem is tudott udvarolni.

Kisebb városokban csakhamar megtudják a nevezetesebb emberek megérkeztét vagy távozását. Nem Riskó kérte, hanem Riskótól kérték a szivességet, hogy az ünnepelt írót bemutassa.

Petőfi büszke volt, mint valami spanyol grand

és könnyen sérthető, mint valami elkényeztetett primadonna. Még csak azt eltűrte, ha valaki dacára hirnevének, nem tudott róla, de az olyannak halálos ellenségévé lön, a ki nevét és munkáit ismerte, és legkisebb meghatottságot se tanusított megjelenésekor.

Az első fölött gunyolódott, a másodikat már erősen szidalmazta. Ez őnézet volt, a minék az életben nem egyformán ismerik el becsértékét.

Riskónak tehát nagyon kellett vigyáznia, hogy a bemutatásoknál se barátját, se pedig ismerőseit meg ne keserítse.

A hová ellátogattak, Petőfit mindenütt előkeznyen, szívélyesen, és az általa igényelt megkülönböztetéssel fogadták.

Ő a legbizalmasabb körben se szeretett soká időzni és kedélyhullámzásait azok érezték legkevésbé, a kik őt távozási szándékában nem akadályozták.

Kényelmében meg épen nem szerette magát zavartatni. Friebeisz Istvánnak határozott napon megtartatni szokott, látogatott estélyére pongyolában jelent meg. A házi gazda, minthogy Petőfi volt a pongyolában, a vendégművésznők közé ültette.

Szívének legelső érzelemhajtásai is a művészkörben fogamzottak meg, és hogy azokból egyik se virágozhatott és gyümölcsözhetett, egy pap és egy katona érdemének vagy hibájának róható fel.

Petőfi nem volt barátja a táncvigalmaknak. Talán első és utolsó volt az, a mely jövőjét megaranyozta. A nagy-károlyi szeptemberi bálban ismerkedett meg Szendrey Juliával.

Julia örült, hogy láthatta az ifjút, kinek költeményei elbűvölték. Petőfi megdöbbsent és báortalanná lön, ez élettavas mellett, annyi háj és annyi kellem látására.

* A veterán író most ünnepelte 60-éves írói jubileumát, mely alkalomból sikerült megnyernünk Lauka Gusztáv époly kedves, mint irodalomtörténetileg becses visszaemlékezését.

KACE SANDI
MAY 20 1904
99

SWETTIZ M.

Riskó mutatta be Juliának és Térey Máriának. Szépség, szellem és műveltség tekintetében mindketten kiváló hirben állottak.

Mari talán szebb volt, Julia szellemesebb. Egyformán ifjak és kedvesek. Egy s ugyanazon ég mosolygott rájuk, de utaik elváltak egymástól.

Marinak a fénylő kellett, Juliának a fenséges: annak az ünnepi, ennek az idylli, Marinak csilláros termek, Juliának csillagos ég. Az egyiknek szépség, rang és ragyogás, a másiknak hirnév és dicsőség. Rokonszenveztek, szerették egymást, barátnök voltak. Különböző irányban haladtak bár, de e két irány a közönségest és mindennapit kizárta.

Nem természetben, hanem a különségben találkoztak. Sajnálta a jámbor, de gyáva epedőket, a csintalan, de bátor és elbizakodott udvarlókat kigunyolták.

Makacs és büszke volt mindkettő. Dicsekvés nélkül boldog és panasz nélkül boldogtalan.

A nagy-károlyi táncteremmel, a hol Petőfi és Julia először találkoztak, egyszerűbb nyilvános tánctermet képzelni is alig lehet.

Szappannal kifényesített padozat, organtin függönyök, nyolc darab nagyobb tükör, egy nagyobb és két kisebb viaszgyertyás csillár, a fal körül cirkásszal bevont ülőpadok; ennyiből állott a tánc terem berendezése és ékítménye.

De azért a terem zsumfolva volt a mezőváros és a megye kiválóbbjaival. Ha a mai szépirodalmi divatlapok szokásait utánozni kedvünk volna, elmondhatnók, hogy Mari és Julia voltak ezen bál királynői. Az igazságnak megfelelőleg annyit azonban így is állíthatunk, hogy üde fiatalágukkal és szépségükkel mindenkinek feltűntek.

Petőfi külsejének nem volt meg az a varázsa, hogy figyelmet keltsen vagy megleljen. Öltözet, alkat, arc és magatartás, a mindennapiból és megszokottból ki nem váltak.

Fel kellett őt külsőleg tüntetni, hogy feltűnjék, Riskó megnevezte, a mikor azután siettek őt látni és megismerni.

Mari kissé nagyon eredetinek találta és igaz szívből engedte őt át Juliának.

Pap Endre és Riskó is mosolyogtak, mikor Petőfi szokatlan exaltációját észrevették. Ők úgy okoskodtak, hogy a vidéki illúzió csak olyan hősokeket alkot, a minők a földön csak elvétve találhatók, s ha akadna, a ki azokat megközelíteni akarná, délcegen és aranyosan kellene megjelenie.

Mindannyian csatlakoztak. A néhány negyedóra, a mely alatt együtt társalogtak, tökéletesen elég volt arra, hogy e két szív egymást megértse, és a jövő eshetőségeire nézve szövetkezzenek.

Julia, mint mindig, külsőleg e társalgás alatt is hideg maradt, Petőfi pedig mint ébren álmodó, keveset beszélt. Minthogy e találkozás csendesebb és rendesebb volt, hogy sem feltűnhetett volna, később nem is beszéltek róla,

Petőfi feltalálta, a minőt kerest; Julia, a minőre vágyott.

A bálnak vége lett. Merészség volna azt meghatározni akarni, hogy az először találkozó, minő

kedélyállapotban és érzésben váltak el egymástól. Annyit azonban biztosan állíthatunk, hogy nem lettek nyugodtabbak, mint voltak azelőtt, és a jövő reményszálait nem Petőfi, hanem Julia tartá kezeiben.

A pár órai együttlét kimért, csendes és tartózkodó volt. Mindenki úgy gondolkozott, hogy e leány ez ifjut nem szeretheti. A kik a kuffót tekintették a rokonszenv és vonzalom alapjául, hasonlóan gondolkozhattak. Csakhogy Julia nem a mulandóba, hanem a halhatatlanba szeretett: nem Petőfi külsejébe, hanem lelkébe.

Juliának szellemes társalgás kellett, nem pedig csevegés. Töről nőtt, nem pedig csinált virágok.

A kik e viszonyban nem hihettek, azok csak látták Petőfit, de lelkileg nem ismerték. Egyetlen szál selyemmel erősebben köthetünk, mint három-négy szál cérnával.

Petőfi távoztával Julia zárkózottabb lett, mint volt azelőtt. De azért nem ábrándozott a hold és csillagok fényénél; nem beszélt álmában és ébren nem sóhajtozott. Jóízűen evett, nyugodtan aludt, csak hosszasan sétált és tovább ült zongorájánál.

Akik lopva hallgatództak játékára, azt állítják, hogy mélyebb érzéssel nyomkodta a billentyűket, mint azelőtt.

Havonkint egyszer-kétszer a vár szobáinak tömkelegében csak nehezen volt feltalálható. Ugyan hová tűnhetett el ilyenkor!?! Elvonultan válaszolt a Petőfi soraira. Nem tudom, a kölesönös levelezés egyes példányai megőrizték-e valaki birtokában? Ha elvesztek, két szív szerelmi történetének igen becses reliquiái hevernek elrejtve, vagy vannak megsemmisítve.

Én egyetlen levelet és egyetlen választ olvashattam, de e két levélben csak a lelki rokonszenv és vonzalom nyilatkozott, tökéletes kizárásával minden másnemű érdekeknek. Nagyon jól történt, hogy így történt, kezdetben a csalódás fájhatott volna, míg így érzelmeik tükörtiszta fényét az érdekszámításnak lehellete se homályosíthatta.

A levelek Julia bizalmas barátnőjének kezén át jutottak rendelkezési helyükre. Meglehet, csatlakoztunk, a kik azt hittük, hogy e jó barátnő soha sem bizott e viszonynak egybekelését létesítő kifejlődésében, s azt csak azért törekedett fentartani, hogy az ő különködései a Julia különködései által egyensúlyoztassanak.

Petőfinek arca és szemei elárulták, hogy valami kedves szívűtőket rejteget. Annyit bevallott, hogy szerelmes, de nemcsak meghódítottjának nevét hallgatta el, hanem még a vidéket, ahol tündére élt, se említette.

Nem hitte, hogy szép álmái valaha valósulhassanak. Most már bevallhatjuk, hogy mások se hitték.

Akik e két lényt életmódjukban, szokásaikban, modorukban és sajátságaikban közelebről ismerték, egybekelésükre csak elvétve gondolhattak.

Julia kiválóan két természeti tulajdönt ismertetett fel: lelki fenköltiséget és dacosságot. Szellemileg szüknek találhatta a légkört, a melyben mozoghatott, amit pedig egyszer elhalározott, arról többé csaknem lehetetlen volt lebeszélni.

Petőfi a levélbeli érintkezéseken kívül versekben is nyilvánítá érzelmeit. Némi féltékenység itt-ott feltűnik a Juliára vonatkozó verssorokban, de az csak azt bizonyítja, hogy mennyire vágyott Juliát birni és mennyire félt azt elveszíteni.

Azt az évet, mikor még csak ketten tudtak szerelmükről, Julia legszebb évei közé számította. Vannak titkok, amelyeknek ha fátylaikat föllebentettük, elvettük varázsukat.

A két szerető szív a távolban is egymással foglalkozott. A levelek és versek elég anyagot szolgáltatottak, hogy Julia olykor, nem csak nem bántó, hanem szívesen fogadott elhagyatottságában ne unatkozzék.

Az 1846-iki szeptembert követő farsangon még vigabbnak és kedélyesebbnek mutatta magát. Amit mások a jelen befolyásának tulajdonítottak, azt a jövő költői képei alkották.

Szívélyesebb, nyájasabb és közlékenyebb lett, mint volt azelőtt.

Az udvarlók ismét remélni kezdettek.

Julia hatalmas parthie lett volna bármely irányban. Fiatalság, szépség, szellem és gazdagság nem hagyta nyugodni azokat, akik Juliával szemben ily ajánlatot kockáztathattak.

Oly vőlegényt kezdtek emlegetni, aki Juliának tekintetben se derogálhatott. A nők gratuláltak. Ő mosolygott, de elfogadta. Nemcsak el nem árulta, de még gyanítatni sem akarta, hogy a jelentkezők oly szívet ostromolnak, amely ha még nem nyilatkozott is az egyesülés ünnepélyes napjáról, de az egyesülést már komolyan elhatározta.

Petőfi az 1847. év június havának egy meleg délutánján honnan, honnan nem Erdődön termett.

Én épen ifjuságom legkedvesebb emlékeinek helyén gondtalankodtam, mikor a muzsa fölkejtje borsóutcai, tarka futókákkal árnyékolt Vauclousömbé berontott.

Úti bőröndjét a szoba egyik sarkába vágta és azonnal megfordult, hogy távozzék.

— Talán üldöznek, hogy így rohansz! Ha nem csalódom, vendégem vagy! Várom utasításaidat magadra és bőröndödre nézve. Ha nem találnál visszajönni, hova parancsolod: Borgó-prundhoz, vagy a Vöröstoronyhoz!?

— Mindenekelőtt téged a pokolba izetlen tréfáiddal együtt! Meglehet, nemsokára visszatérek. Nyughelyet, vizet és gyertyát készíttess számomra.

A vacsoráról akartam még kérdezősködni, de akkor már zárt ajtó állt közöttünk. Mire az utcára nyitottam, hogy utána nézzek, már az éjjeli legelő behajlásánál haladt, mégpedig kettős lépésben.

Ha nem látom, akkor is tudtam volna, hova tart. Csak a szerelem vagy a gyűlölet kölcsönöznek szárnyakat.

Az alkony pirja még nem tűnt le egészen a látóhatárról, mikor visszaérkezett. Az udvaron találkoztunk. Mosoly szállt el ajkairól. Olyanforma, mint a zsarnokoké, amely életet, de halált is jelenthet. Én az üdv vagy kárhozat nyilvánulásának tartottam.

— Parancsolsz vacsorát!?

Mogorván válaszolt:

— Ha lelki állapotomban nem ajándékozhatok meg az istenek eledelével és itálával, kiméj meg az állati ösztönöktől.

Reggel távozott, délben visszajött. E nap ünnep lett családkörünkben. Petőfi szüleimnél ebédelt. Csendes volt és gondolkozó. Ugy látszott, mintha sok mindent akart volna elmondani, de hallgatott. Ebéd után ismét elment, de a nap nyugta már a szobában találta. Az est folyamában, talán mert gyanította, hogy mindent tudok, mindent elmondott, Harmadnap újból kétszer találkozott azon lénygye', aki drágább volt életénél.

A vártól keletre volt a szépen gondozott felügyelői konyhakert.

E kert volt a három nap alatt csendes találkozója azon két léleknek, akik oly végzetlenül egyesültek és váltak meg egymástól. Itt esküdtek egymásnak örök hűséget, távol az emberek öröme, bánkódása, irigysége, részvéte, átka és áldásától.

Julia fölment a várba, hogy kérését bevárja.

Petőfi a helyzet komolyságához mérten, nyugodt magatartásban, önértzetesen és méltóságteljesen jelent meg a szülék előtt. Azután ünnepélyesen megkererte a leány kezét.

Az atyai szív elszorult, mert a bizonytalan jövővel szemben a mult szép képei vonultak el lelke előtt. Oda képzelte szeme fényét egy ismeretlen világot rejtő sötétbe. Az anya sirt. A nők boldogabbak, mert ők sirni tudnak.

Petőfi, mikor utolsó nap a várból visszajött, csak gyengéden érinté a szülék nyugtalanságát, de a Julia által hozandó áldozatról annál lelkesedettebben beszélt. Elmondá, hogy mit és mennyit adna, ha frigyökbe a szülék is beleegyeztek volna.

Szívvilágomnak lesz napja, de nem lesz holdvilága lstenem, pedig be tudtam volna őket szeretni.

Igaza volt! A szeretet jobb és erősebb része volt. Kész lett volna bárminő nagy áldozatra, hogy a szülék beleegyezését kinyerje, de nem volt az a kincs, a miért most már Juliáról lemondott volna.

Julia boldogságot volt oda hagyandó, szent kötelessége lett számára ujat teremteni.

— Julia az enyim! Ó de talán atyai és anyai áldás nélkül!

Mikor negyednap reggel elutazott, a vár tornyának erkélyéről egy fehér kendő lobogott utána.

Nem látott-e Petőfi egy fekete szalagot is mellette!? A költők szemei messze ellátnak a jövőbe.

A „Szeptember végén“ című megragadó költemény nem volt-e ilyen sejtélem!?

Petőfi távoztával Julia csak az egyházban mutatta magát néhányszor, elmerengőn és halványabban mint azelőtt.

Végre is az atya sajnálta meg gyermekét és sorsát és jövőjét kezébe helyezte.

Julia még gyakran fölkereste az egyszerű kertet, ahol érezte, éreznie kellett, hogy igen-igen nagy úr van azon örömben és boldogságban, amelyből az atyai szív öröme és boldogsága hiányzik.

Az esküvő napjáról a szülőkön kívül kevesen vagy talán senki se tudott.

Az erdődi vár kápolnájában 1847. szeptember 8-ikán

a déli órákban esküdtek egymásnak örök hűséget Petőfi Sándor és Szendrey Julia. Az esketési szertartást Lauka József uradalmi ügyészségi segéd és Sas Károly mint tanúk jelenlétében, az erdódi jámbor életű tisztelt és szeretett ősz lelkész, Kalos István végezte. Petőfi sodronymű-ezüstgombosmoire-attilában, egészen feketébe volt öltözve, Julia fehér selyemruhát viselt, kebelén thearózsával, fején menyasszony-fátyollal és myrthus-koszorúval. A lelkésznek kérdéseire mindketten tiszta, érthető hangon válaszoltak. Az öröm és boldogság szívökbe rejtőzhetett, mert arcuk meghatottságot és szenvedést mutatott.

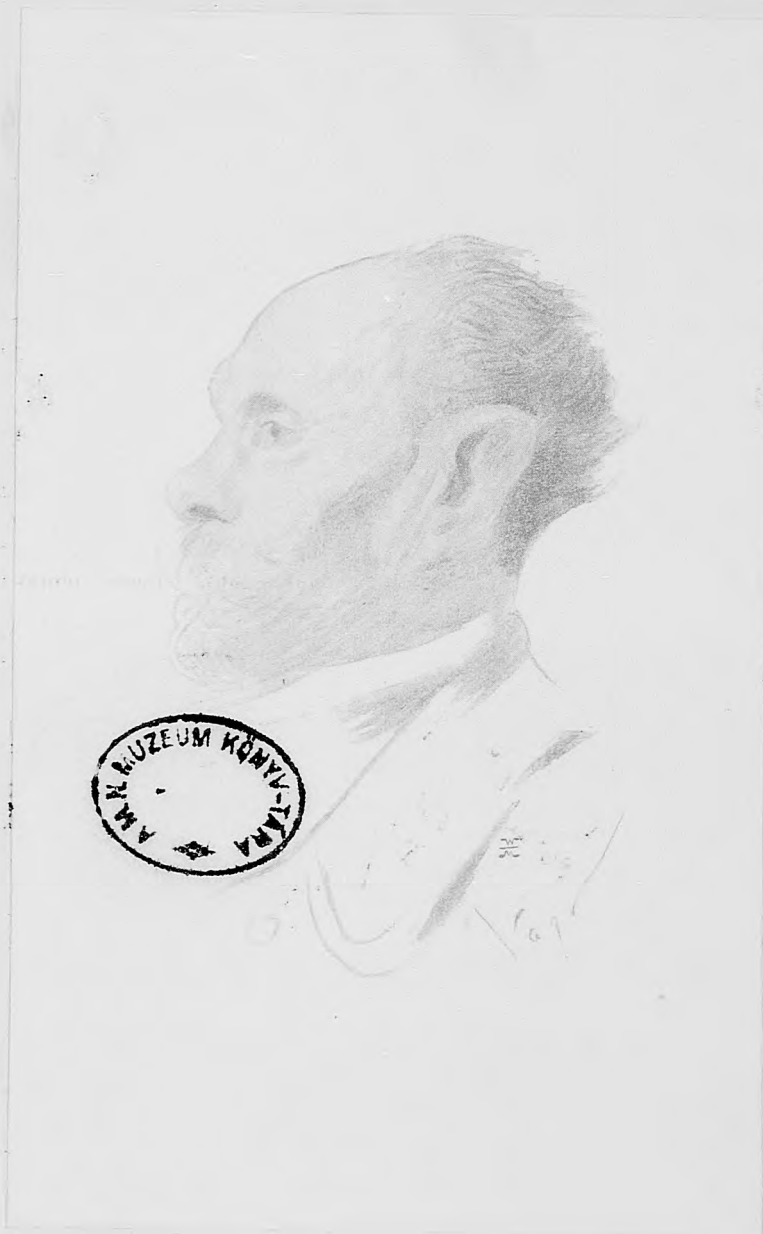
Az esküvő után azonnal kocsira ültek és távoztak. Künn a szabadban, a rétek és cserjék között kigyózdó uton visszatért az öröm pirja arcaikra, a boldogság mosolya ajkaikra s csak akkor lopózkodott néhány

köny a Julia szeméibe, mikor a vár körrajzát elzáró magaslatról még egyszer visszanezített.

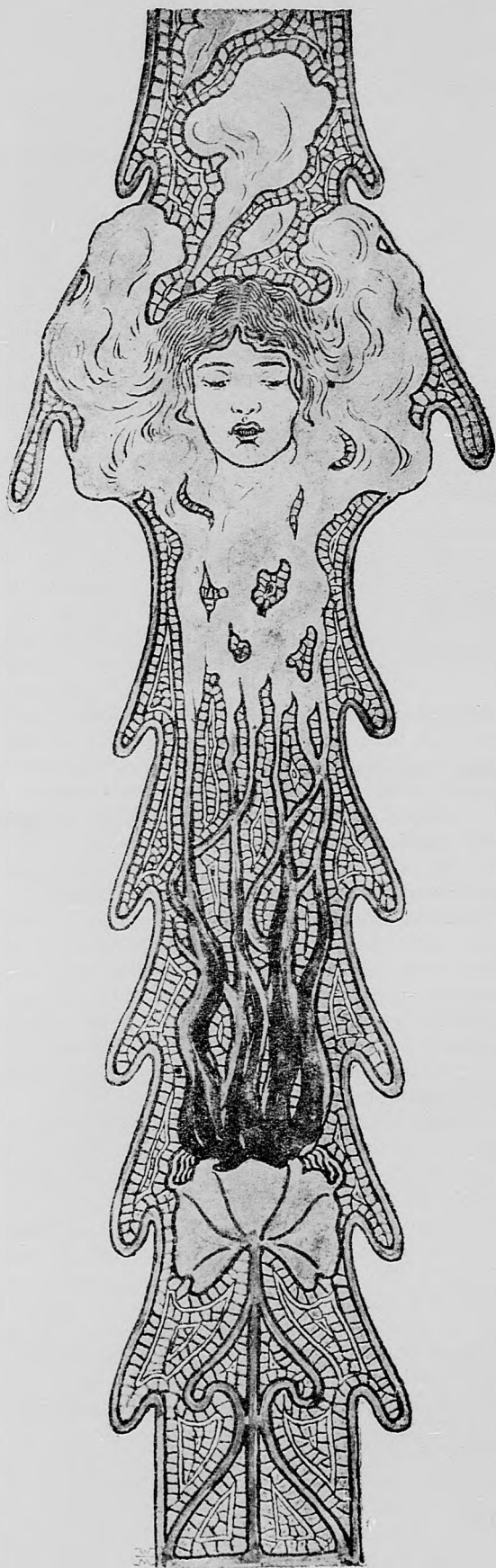
A nászéjt N.-Bányán, a mézesheteket a gróf Teleki Sándor vendégszerető kastélyában Koltón töltötték.

A vár nagyobb része most már romokban hever. Nem az idő, hanem az emberek kezdték meg lerombolását. Szolga kezek hordták négy századdal előbb a köveket fundamentumához és emelték magasra és szabad kezek kezdték pusztítani. Csakhogy a titánok alkotásának lerombolása kifárasztotta az embereket. A kegyetlen munkát majd a mindent megemésztő idő költőiebben és szebben fogja bevégezni.

De a vár története fenmarad, azon lappal együtt, a melyt bezárta. Az emlékezés pedig ott fog virrasztani romjainál, a hősök csatája és a dalnok szerelme fölött.

AZ ESKÜVŐ

— NEKRASSOV —

Templomba lépek. Alkonyatra jár;
 Egy-egy mécs pislog, gvér a fénysugár.
 Sötét zugú, hatalmas, régi dom,
 Zordon homály ül ablakaidon.
 Csak néha-néha világítja meg
 A mécses, mely ide-oda lebeg.
 És a kupola boltívezete
 Mint a nyitott sir puszta, fekete.
 Falából száll dohos, nedves hideg,
 Hogy megrázkódik minden szál ideg.
 Nincs itt imázó, nincs itt szent mise,
 Nyikorgó ajtó, nem bánt senkise . . .
 De im némán oltárhoz közeleg
 Szegényes pár, nincs véle nászsereg.
 Munkás lehet, tekintete komor,
 Csontos orcáiról leri a bor.
 Ott áll mellette a lépcsőfokán
 Mennyasszonya, redő, gond homlokán.
 Szegény teremtés! Ugy sajnál szívem,
 Mig tört szemed csüng az oltáriven.
 Mily véletlen vetett így össze, mondd!
 Arcod mért halvány, mért epeszt a gond?
 Oh értem már, lelked mért nem örül,
 Mért húzod össze derekad körül
 Sötét kendődet! — Ah elég, elég!
 Jött újra s újra, s oly bús volt a dal,
 Melyet a hárfa húrjából kicsal?
 Szivedet és magad odaadád,
 S oszl' sirva virrasztál sok éjszakát!
 De ő hibáját im jóvá tevé
 S tán szívesen visz az oltár elé.
 Segélt az Úr, ki mindenütt jelen,
 Mért vagy mégis te bús, reménytelen?
 Tán a jövőbe száll tekinteted?
 Látsz kinos nappalt, gondtelt éjeket?
 Mig vézna csecsemődet ringatod,
 Jó részeg férjed, nyers kezébe' bot.
 Sirsz, dolgozol, és egyre kérdezed,
 Mért szabta rád mindezt a végezet?
 Mi vár még rád, mig majd a sirgödör —
 Szegény! hagyd, jobb, ha sorsod nem gyötör.

Feleki Sándor

Különbség

Irta Zsoldos László

— Hjjaj — mondta Horváth ur, mialatt fekete kávéját szűrölte, — hjjaj, a nagy Camilla! Micsoda asszony volt az a nagy Camilla, micsoda asszony! Én Kolozsvártt voltam akkor jurátus, ő meg Pesten énekelt a Nemzeti színházban; de azért lejöttem ám, hogy megnézzem! Mivel pedig szegény gyerek voltam, hát gyalog jöttem le, édes barátom; gyalog. Felcsatoltam a tarisznyám szíját, a mi kevés garasom volt, ketté osztottam utra-valónak, s az odamenetre valót a jobb lábim zsebébe, a visszavonulásra valót pedig a bal lábim zsebébe tettem, s aztán Thália és a nagy Camilla nevében, — gyi, te nyikorgós csizma! — neki vágtam a világnak, azaz, hogy az ország utjának. Két hétig, vagyis teljes tizennégy napig gyalogoltam, a míg Pestre értem. Ez sem ilyen volt ám, mint most. A kerepesi-uton még dísznőhizlalók valának, a ki pedig a belvárosban — más város nem is igen volt, — este járt az utcán, ha katonatiszt volt, mindig kardja markolatján tartotta a jobb kezét, ha pedig civil, hát zsebéből vigyázott rá a nyitott kés, vagy töltött pisztoly. Elég az hozzá, hogy tizennégy napi gyaloglás után késő este érkeztem be a városba, porosan és fáradtan, s a *Hét bagoly*-ba szálltam. Delet harangoztak, mire másnap felébredtem.

— No — mondok — miben játszik ma a nagy Camilla?

Semmiben, — feleli valaki. — Beteg.

— Beteg?

— Beteg ám; berekedt. Nem tud trillázni.

— Talán bizony föl sem lép?

— Nem bizony; most három napon át.

— Tyhú! — mondok a fülem tövét vakarva, — akkor hol látom én meg a pacsirlát?

Ki volt ugyanis szabva az idóm is, meg a pénzem is (a jobb lábim zsebében már csak a bélés volt,) hogy összevissza csak két napot mulathatok Pesten. Aztán „fordulj!” vissza, Kolozsvárnak.

— Menjen a kvártélyára, — tanácsolta az előbbeni valaki. Pincér volt.

— Hol lakik? — kérdeztem.

— Szemben a theátrummal, a Zrínyi fölött.

— Ahán, — mondok és meglobogtattam a fidi-buszt, mert pipára gyujtottam. Kurtaszáru makrapipám volt, úgy mentem ki az utcára. Ott addig ögyelegtem, tőprengtem, a míg csakugyan ki nem sütöttem, hogy, ha szemtől-szembe látni akarom Camillát, föl kell, hogy menjek a kvártélyára.

Aztán úgy elszorult a szívem, a mikor a Zrínyi előtt megálltam a kapuban.

— Nagy Isten — gondoltam — most, ime, itt vagyok a nagy, világ szép Camilla háza előtt. Csizmám orra (bizony az sem volt valami szalonképes), ugye lehet, ugyanott turja a port, a hol az ő picilába hagyott tegnapról formás nyomokat a földben. Lám, két héten át ugyszólván szakadatlanul hajtottam a két kivixelt paripát, hogy láthassam Camillát a világot jelentő deszkákon, s — ilyen a sors — mire ide érek, berekedt. A bájos, a drága, az isteni Camilla: (Tudod, mikor fiatalok vagyunk, nem fukarkodunk a diszító jelzőkkel). Természetes tehát, hogy fölmegegyek hozzá, bekopogtatok, s ekép köszöntöm:

— Thalia isteni papnője, kisztihand, én jurátus vagyok Kolozsvárról; nevem Horváth Mike de Horvátfalva, és két hétig gyalogoltam, hogy kegyedet láthassam. Bocsássza meg tehát, hogy kvártélyán incommodálom, de hát a színházban nem láthatnám, mert

holnap már vissza kell, hogy menjek Kolozsvárra. És engedje meg, hogy alabástrom kezét (igen, így: alabástrom kezét) hódolattal megcsókoljam. Kiszti-hand.

— S ó — fűztem tovább gondolataimat — erre elmosolyodik, és így szól:

— Kedves kamerádom! . . .

Juj, de hátha vér szökik az arcába, és az ajtlóra mutat:

— Pajtásai bizonyosan várják ott lenn a Zrinyiben, és türelmetlenek.

Vagy még egyszerűbben:

— Senki sem hívta ide, fiatalember, mit akar tehát tőlem?

Avagy hátha maga elé sem bocsájt?

— Huh! — borzongott végig a hátamon, — az nagyon neveléses lenne!

Elnevettem magamat, mialatt kiégett pipámból kivertem a hamut a kapu elé.

— Tökfilkó, — mondok. — De, hátha nyakadba ugrik, és ezt mondja:

— Ilyen lelkes ifjai legyenek a magyar hazának. És ezt gondoltam ki legszívesebben, cuppanós csókot nyom az ajkamra. Tizenkilenc éves voltam.

Ez az ötlet fölbátorított. Zsebreágtam a makrapipát, beléptem a házba, s föl, egyenest a lépcsőnek. Az emeleten leánycseléd rázott ki egy otthonkát.

— Honn van a művész? kérdeztem kissé elfogultan.

— Honn.

— Ajánljon be hozzá, hogy bebocsáttatást kérek. Nevem Horváth Mike de Horvátfalva.

És hozzátettem a két hetes gyaloglásról szóló megjegyzést.

A lány fölbígyesztette az ajkát, és besomfordált a szállásba. Nemsokára kijött, és kitérte előttem az ajtót:

— Tessen csak bemenni.

A nappali szobában, hátratett kézzel csudaszép nőalak várt rám. Ő volt. Figyelmesen, átható pillantással, s szemében bizonyos kellemes meglepődéssel nézett végig.

— Ifju barátom, — szólott tetteit szigorral, a mikor látta, hogy a meghatottságtól nem tudok szóhoz jutni — ifju barátom, mi dolog az, annyi ideig gyalogolni egy . . . egy komédiáért?

Leküzdtem elfogultságomat, és szinte kiáltva mondtam:

— Látni akartam a nagy Camillát, és boldog vagyok, hogy láthatom!

Ő barátságosan, s szintén némi megindultsággal felém nyujtotta a kezét én pedig . . .

Horváth ur, a kissé elhízott jogügyi tanácsos, itt, mintha ollóval vágták volna ketté a beszédet, hirtelen elhallgatott.

Még kurtán, és inkább morzsolva a szót, mint kimondva, ezt tette utána:

— Ez volt az én első vizitem a nagy Camillánál, negyven év előtt.

Én, nem tudva mért ez a gyors befejezés, önkéntelenül körülnéztem a szobában, s most láttam, mért szakította félbe Horváth olyan hamar az édesnek látszó visszaemlékezést: felesége jött be a szobába.

— Mike, — szólalt meg a támadt csöndben az asszony, — voltál, kérlek a Géza tanárjainál?

— Hol?

— Géza tanárjainál, kérlek, az iskolában. Hiszen tudod, hogy rovócédulát kapott s kértelek, beszélj velők, mert én nem mehetek; beteg vagyok.

Horváth Mike szurós pillantást vetett az asszony felé.

— Megfeledeztem róla, — mondta hanyagul.

Aztán, a mint az asszony valami szemrehányó szót tett neki, a miért a saját édesfia érdekében is lusta egy lépést tenni, erre fölpattant:

— Különb is, lelkem, már százszor megmondtam, hogy nekem az ilyesmire nincsen időm. Nekem egész délelőt hivatalom van, s ha onnan kijövök, akkor szeretek pihenni egy keveset. És ha volna is időm, nincs énnekem kedvem minden haszontalanság miatt futkosni. Mit? Hogy azt mondom, csak a villamosra kell felülnöm a ház előtt, és ott vagyok? De hát, értsd meg, én még akkor sem szaladgálok a szentnek sem!

Az asszony szó nélkül kiment, bizonyosan, hogy öltözködjék, s mégis ő menjen a Géza gyerek tanárjaihoz, a férj pedig boszus képpel fordult felém.

Ilyen haszontalanságokkal egészen megzavarják az embert a beszédben. Nos hát, ott hagytam el, hogy a nagy Camilla felém nyujtotta a kezét, én pedig — igaz, egy kicsit nekibolondultam — összevissza csókoltam az ujja hegyétől a keze fejéig. És mondhatom neked, nem sajnáltam érte a két heti gyaloglást Pestre. Sem a másik két hetit vissza Kolozsvárra.

Vigszínház

— A Vizontlátás bemutatója —

Blumenthal és Kadelburg, a hírneves német bohózatírók, kikmár nem egy vidám darabbal kacagtatták meg a közönséget, legujabban „A vizontlátás“ címen az „Arany kakas“ folytatását írták meg érdekes, szellemes és fölöttébb mulatságos jelenetekben. Ami az első darabban érdekes, új volt, az a „Vizontlátás“-ban kellemes és szeretetreméltó, mint egyáltalában mindaz, amit az ember szeret, becézget, s amit mindenkor szívesen vizontlát. A darab hőse, Daxelmayer az új köntösben is igen pompásan festett, bár a sujtások és gombok kissé reminiscenciaszerű hatást keltenek, de egészben véve igen kellemes estét szerzett kedves mókáival, üde, romlatlan kedélyével, igazi humorával. Az első felvonásban ő képezi a derültség középpontját s a többi felvonásban is, mikor az érdeklődés helyenként meg-megcsappan, az ő hangulatkeltő, néhol kissé vaskos humora menti meg a közönséget az unalomtól. A többi szereplők is mind jó ismerőseink. Az öreg tudós professzor rendkívüli gondos jellemzése a legapróbb nüanszirozásig kifogástalan és érdekes. Mintha a szerzők épen erre az alakra fektették volna a fősúlyt, annyira körülfestik s kiterjesztik figyelmüket a legaprólékosabb dolgokra is, csak hogy az öreg tanár helyes, kompakt jellemzését leghívebben visszatükröztessék. Sajnos, Gál mesteri alakításától eltekintve — az alak nálunk nem kellett s nem keltheti azt a hatást, amint azt Németországban és különösen Bécsben elérte, mert a mi tanárjaink, kik vénségükre is csak a tudományra, csak a természet gyönyörűségére, a szabad szellem fejlesztésére összpontosítják minden figyelmüket, egészen más emberek. Sokkal nemzetiesebb vonásuk, semhogy megközelítsék a külföldi, s kivált a németországi pedagógusokat.

Gyárfás, valamint az „Arany kakas“ fogadósnéja, az ura mind olyan típusok, melyek ellenállhatatlanul lelkünkbe vésődnek.

Magát a darabot igen ügyesen, helyes, megfelelő tempóban játszották s ezzel eleve is biztosították az ugvis kinálkozó sikert. Új szereplők gyanánt Lány Ilka és Fenyvessy Emil szerepeltek. Előbbi egy festő szerepében ragyogtatta igaz, hamisítatlan művészetét; előkelő, s minden tulzástól ment alakításával bebizonyította, hogy a mai művésznek sorában méltán foglalja el azt a helyet, amit a Vigszínház anszamblijában elért. Fenyvessy alakítása kissé szintelen volt s inkább a fess, rátarti törzstisztet láttuk benne, mint a fiatal, délceg főhadnagyot.

Egészben véve Blumenthal és Kadelburg urak meg lehetnek elégedve a sikerrel, amit darabjukkal elértek. Neheztelésük absolute nem lehet, hacsak a Vigszínháznak nem, mely hasztalan várta, hogy a darab szerzői jelen legyenek a bemutató estén: pedig ezek erősen fogadták, hogy nemcsak az „Arany kakas“ derék szereplőit, de őket magukat is minden bizonynyal vizontlátjuk.

Klakör

*

Az elmúlt héten Sekszpir is szóhoz jutott a Nemzeti színházban, hol ugy látszik, a mai dekadens áramlatok közepette nem tudott tartósabban meggyökerezni. Azok, kik újabb irányt óhajtanak látni országunk első színpadán, e Sekszpir-mellőzésből bátran a maguk javára irhatják e szokatlan és nem épen örömmre szolgáló jellemző jelenséget. Ámbár részben jobb is, hogy a nagy angol csak ritka időközökben hallatja hangját, mert a Nemzeti színházban rég elszoktak ettől a heroikus levegőtől maguk a színészek is. Tapasztalhattuk ezt a „Venceli kalmár“ multkori előadása alatt, mikor is Gyenes ur adta Sylockot rendkívül szintelen, monoton előadásban. Jó, vagy legalább elfogadható egyedül környezete volt.

Egy Novelli-Sylock után igazán csak csalódással hagyhattuk el a színházat. Ez a szerep óriási alkotó egyéniséget, de még ennél nagyobb tudást követel.

— x

Pál apostol levelei

Regény

(19)

Irta Krúdy Gyula

— Te az őrnagynak, hitszegőn, mindent besugtál . . .

Murák felemelte fejét, és tétovázva szólt:

— Mert az őrnagynak örömet szereztem vele.

— Péter őrmester meghökkent.

— Örömet? mormogta megdöbbenve. Hát az őrnagy örül az ilyen magamfajta ócska, vén embereknek? . . . Hihetetlen!

Murák komolyan bólongatott a fejével.

— Add bajtársi szavadat, — mondta az őrmester.

— Bajtársi szavamra! felelt Murák.

Péter őrmester erre némileg megnyugodott. Még sokáig ült azonban a széken és gondolkogtatott a csudálatos őrnagyon, akinek az ilyen csuf vén emberek, amilyen ő is, örömet tudnak szerezni.

*

Ágneske az ágyban feküdt, halott-sápadtan, mozdulatlan, némán; csak a szeméi éltek.

A doktor bácsi topogva járkált a szobában, a kis öreg ügyvéd az ablakmélyébe huzódva visszafojtott lélekzettel állott.

Csend volt.

Olyan csend, amilyen itt mindig volt, amit nem zavart meg soha semmi. Az óra a falon komolyan tiktakolt, mintha sebesen végezte volna járását, mint más-kor, sietvén ama perc felé, amikor megérkeznie kell annak, akit ide várnak.

Hanem az csak nem akar jönni. Hol van, merre van?

Ágneske nyitott szemmel fekszik. Minden oly bűvös és szomorú körülötte, mert ő nincsen itt. Most már nyugtalan és türelmetlen. A kis öreg fiskális mondta neki, hogy elküldött érte. El fog jönni. El fog jönni . . . Ó, bár már itt volna.

De nem jön. A percek mulnak, az órák is.

A délutánból alkonyat lőn. Olyan szomorú őszi alkonyat, amikor semmi vigasztaló, megnyugtató nincsen ezen a világon. A szél süvöltözik tán odakünn, a szobában mindenki lábujjhegyen lép, ha megmozdul.

A kis öreg fiskális az ablakmélyedésben ült csendesesen, de Ágnes intett neki a szemével, hogy jöjjön közelebb. Szentpétery odaült az ágya mellé a kis hugának és megfogta lázas kezét.

— Eljön, gyermekem, légy nyugodt, — beszélt. Akkor aztán minden jól lesz. Hiszen ő szeret téged, leányom . . . Majd lesz egy szép, mosolygó reggel, amikor ti karonfogva léptek ki innen a kis régi házból, menyasszonyi koszoru lesz a fejedén és az oltár elé léptek a templomban, ahol az orgona fog szólni. Amikor pedig visszajöttök a frigről, engem már nem találtok itt. Én eltüntem innen, és a tintapöcsétes vén Murák is. Nem fogja senki és semmi sem zavarni a ti nagy boldogságokat. Egyedül lesztek ebben a kis fészekben, — csak ti ketten, hogy örökké egymásé legyetek. Ami szegénységem van, gyermekeim az mind a tiétek leszén. Minden, hogy csak gond nélkül, boldogan élhessetek . . .

— Vele — susogta Ágnes halkán.

— Vele . . .

Behunyta a szemét és melle csendesesen emelkedett.

— Vele, — ismételte, mintha álomba rebegne ajka édes szót.

Aztán egyszerre újra felnyitotta a szemét és hálás mosolylyal tekintett a kis öreg ügyvédre.

— Köszönöm, bácsi, — susogta. Beszéljen még, de róla, csak róla . . . csak soká.

— Hát ő szeret téged, leányom, az bizonyos, — jelentette ki Szent-

pétery ur, igen fontos arccal. Ez az egy bizonyos. Bizonyos. És, hogy késik, annak valami olyan oka lehet, ami előre láthatatlan volt. Mert már itt kellene lennie . . . Hanem az nem baj, — csak légy nyugodt, Ágneském, ő el fog jönni.

Ágnes kinyújtotta a két karját, az ujjait hivogatólag libegtette.

— Jöjj, jöjj, te édes, te jó, jöjj — susogta. A szeme könnyel telt meg és alig hallható hangon folytatta, a mint két karját lebocsáttotta:

— És hátha még sem jön el? Hátha már nem szeret engem, — hátha már elfelejtett? . . .

— Hogy gondolsz ilyet, — szólt szemrehányólag a kis öreg ügyvéd és magát felborzolta. Ilyent még csak gondolni sem szabad leánykám. Ő eljön mindenesetre és te pedig légy türelemmel. Már talán utban is van . . . jön, ide hozzád, hogy aztán soha el ne menjen. Mert el nem eresztjük ám a rossz fiut.

— El nem eresztjük, az édest, mormogta boldogan Ágnes.

Hallgattak.

A függőlámpa méla fényt vet mindenre a szobában, az Ágnes feketehajás feje a fehér párnák között úgy tűnik fel, mint egy tejbe esett legyeecske. A kályhában pattog a tűz, de odakivülről néha behallik a szomorú őszi szél járása. Ágnes is hallja és magában gondolja: Az est hűvös, csak meg ne hűljön az én drága mindenségem, ha jön.

A kis öreg ügyvéd fehér fejét a kezére támasztja és mélyen hallgat. Mit is beszélhetne ő itt, ennek a szegény leánykának az ágyánál, aki karjait kitarja és mohó sóhajtása messzire elszáll a szélben és éjben. Vajjon elér-e odáig e sóhajtás, a hová a szív küldi, vajjon megéri-e az, a kit ide nagyon várnak? . . .

Az éj leszállt és szomorúságot hozott.

Ágneskének baja támadt. Fájdalmasan nyögött, néha sirni kezdett lázámaiban. A doktorbácsi aggodalmasan figyelte.

Csend volt.

Oh, szomoru őszi éjjel te.

Mikor henned nincsen semmi vigasztaló, semmi fehér. A szél repül a fekete felhők alatt és a kopasz, nagy fák meghajtlják derekukat. Az eső is megered néha. Kopogtatnak a cseppek az ablakon, — mintha jönne valaki, kinek nyomában bú és bánat támad, a legnagyobb ur, a nagy, fekete, rémes szellem kopogtat talán? Amint elsuhan most a sötét föld felett a széllel, aki előtt meghajolnak a fák nyögve és recsegve száraz ágaikkal, aki jön a fekete-ségben, az esőben a nedves tájak felett láthatatlanul, nesztelenül közeledve egy kis világos ablak felé, amelyik mögött egy szegény kis leány a szerelmesét várja . .

Odajött.

Nem riasztotta el semmi. Jött kegyetlenül, sötéten, némán. A széllel jött meg, az ő kopogásában nem hallatszóttak lépései. Itt volt egyszerre. Hogy aztán tovább suhanjon az éjben a nedves föld felett és rémes alaku felhők között rejtőzködve másfelé végezze kegyetlen munkáját.

Ágneske azon az éjjelen elszállt innen oda, ahová a sóhajtások mennek.

XIV.

Vajjon érezte-e ez az ember, a ki az ósdi, romladékos kis fogadóból elindult, a hol Brokát ur nagy becsületben megöszült, — hogy hová megy?

Bicegett és botjára támaszkodott, mert a járás nehezeére esett. Fejét lehajtva lépegetett az alkonyatban. Előbb nem mert kijönni az emberek közé. Pénzétől, becsületétől megfosztoltan hová mehetne máshová, mint ahhoz, aki őt egyedül szereti igazán ezen a földön.

Mikor már senkije sem maradt. Jucika asszony utána nézett, amikor kilépett a fogadóból és átkot mondott utána. Még ez az asszony is megátkozta, aki a bűnbe belevitte.

Jucika ugyanis bevallotta Pál-

nak, hogy a bankjegyeket az ura lopta el. Megígérte, hogy ő visszalopja azt az urától, de csak oly föltétel alatt, hogy ha őtet elviszi innen Pál magával. A férfi azt mondta, hogy nem. Irtózott a hamisan szerzett pénztől, — hiszen most meg kell tisztulnia, ha újra az elé a leány elé akar lépni, a kit egyedül szeretett. Most érezte csak, hogy Ágnes őt mindig szerette. A szíve fenekén mindig ott rejtőzködött az a mély, forró vonzalom, ami egykor elhozta őtet a kolostorból és most úgy érezte, a mikor hirt hallott felőle, hogy még mindig úgy szereti, mint egykor szerette. Hisz Ágnes kitárt karra, bocsánattal várja őt; fáradt fejét, ha majd odafekteti az Ágnes ölébe, ha majd a leány keze megsimogatja redős homlokát, akkor minden jól lesz. Elmulik bú és bánat. Együtt maradnak örökké. Soha el nem válnak. Dolgozni fog a leányért, magáévá teszi és élni csak neki fog. A sivár és szomoru multat el kell felejtetni: a multból csak egy sugárnyi maradjon meg, — az a fényes, meleg, ragyogó sugár, az Ágnes szerelme, ami im örök.

Az utcákon csendesen bandukolt.

Már idelátszott a szentvér-utcai kis ház.

Ottan várják őtet. Sietni kezdett, amint az sánta lábától kitellett. Majd az is eszébe jutott most, hogy vajjon Ágnes fogja-e szeretni őt így nyomorékon? De komolyan nem foglalkozott ezzel a kérdéssel. Sokkal mélyebben ismerte Ágnes, mintsem csak egy percig is kételkedett volna az ő szerelmén.

Esős alkony, a miben az ősz minden szomorúsága benne van.

Már elérte a bűnbánat. Dobogott a szíve, amint benyitott az ajtón.

A folyosón egy széken Péter őrmester ült. Szomoruan, mozdulatlanul nézett maga elé; a sapkája a szemébe huzva és fejét lehorgasztotta. Meg sem mozdult Pál jövetelére.

Pál az irnoki szoba felé tartott. Oly nehéz és nagy csönd volt itt mindenütt, hogy szinte meghal benne a lélek.

Az egykori kedélyes irnoki szobában is csönd van.

Murák az asztalnál ül, de nem farag ludtollakat. Csak ül, és meg

sem mozdul. A szemét a földre szegezi, a kezét a zsebében tartja nagy babos zsebkendőjén.

— Jó estét, — mormogja Pál megdőbbenve.

Murák felnéz. Egyszerre mozgékony lesz és megdörzsöli a homlokát. Pálra függeszti a tekintetét és kérdi:

— Akarja látni?

Pál bólint.

Murák előre lép és miközben feltárja a belső szoba ajtaját, mondja:

— Éjjel 11 órakor . . . Egy kis halott gyermeket szülve . . . Aki csak akkora, mint egy skatulya . . .

A többi zokogásba fulladt.

Murák leroskad egy székre és a kendőjébe temeti arcát a vén ember.

Oh, én szegény uram, ó, én szegény jó uram. — nyögte keservesen.

Pál a küszöbön állt.

Az ajtók nyitva voltak, és a harmadik szobában gyertyák égtek a ravatal körül. A gyertyák magasan lobogtak . . .

Csend.

Pál az ajtófélnék támaszkodik Hamuszínü arccal tesz előre egy lépést, kettőt.

Senki sincs itt.

A szobák üresek. Csak a gyertyák égnek, magosan lobogva.

Csend van.

Pál előre megy.

Már odaért a ravatalhoz. A korporsóban, fehér fátyollal letakarva, Ágnes feküdt. Oly szép volt, oly szenvedő és oly szomoru. De még sem. Mintha mosolygott volna szelíden, szépen megbocsátólag, e felé a rossz fiu felé, aki elkésett innen . . .

Aki innen elmegy. Vissza az éjszakába, ahonnan támadott. Az utcákon botorkálva megy és a házak falába kapaszkodik, hogy el ne dőljön. Megy, megy, gondolat és cél nélkül. Az eső hull a fekete éjből. Minden szomoru és megholt.

Már nem maradt senki.

Csak az Ur maradt még, aki a messzeségből fényeskedik idáig. A kolostorban pedig harangoznak az elhagyott tájon, ahol az Ur lakik szolgálival.

Mert a sir örök.

Vége

Zene

„Sűrű erdő hűvösében bolyongok“ című *Lányi Ernő* szerzette hangulatos magyar dallal zárja be az 1899. évi VI. évfolyamát a „Zenélő Magyarország“ zongora és hegedű zeneműfolyóirat most megjelent december 25-iki 21-ik füzetével. Ezenkívül a most oly divatban levő Rosey Györgytől „Susanna“ című pompás keringőt és Meyer-Hellmund E.-tól egy „Lithvániai dal“ című gyönyörű hegedűdarabot, zongora kísérettel ad ez értékes szám. A jelen évfolyam ez utolsó száma adja egyúttal az évfolyam tartalomjegyzékét is, melyből megláttuk, hogy mily nagy és gazdag választékát adja a pompás zeneműfolyóirat egy-egy évfolyamában csekély 4 frt évi előfizetési árért előfizetőinek a legjobban megválasztott divatos zeneművek minden válfajából. 29 divatos új magyar nótát, 9 műdal zongorakísérettel, 6 vig kuplét, 5 opera és operette részletet, 4 indulót, 4 keringőt, 7 polkát, 2 csárdást, 1 francia-négyest, 16 szalon-darabot, 2 négykézre írt darabot zongorakísérettel. Ezen évfolyam remek diszkótésbe egybekötve 5 frt 40 kr-ért kapható. Csak önmaga ellen követ el mulasztást minden zongorázó és hegedűs, aki e zeneműfolyóiratnak, mely a tizedrész árért hozza a legjobb s legértékesebb zeneműveket — nem előfizetője. Az előfizetési ár az 1900. évi folyamra egész évben 240 oldal zeneműre csak 4 frt, félévre 2 frt, évnegyedben 60 oldal zeneműre 1 frt. Előfizethetni a „Zenélő Magyarország“ (Klökner Ede) zeneműkiadóhivatalában Budapesten, VI. Csengeri-utca 62a. II. 10., honnan mutatványszámokat bárhova küldenek.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos RUDNAI GYÓZÓ

Márkus Samu könyvnyomdája Budapest

A Művészvilág rendkívül díszes, művészi és irodalmi becsű karácsonyi számára már most felhívjuk a közönség figyelmét. A magyar irodalom és művészet legkiválóbb alakjai fognak a karácsonyi számban közreműködni. A Művészvilág újonnan belépő előfizetői ingyen kapják ezt az értékes ajándékot.

HAJFIATALÍTÓ
biztos és kipróbált szer őszhaj, fejkorpa, hajhullás ellen; negyedliteres üveg 1 frt 50 kr.
FÜLÖP GY.-nél (ezelőtt Török K.)
Budapest, Kálvin-tér 3. szám, I. em. 7
Főraktár Budapesten Török Józsefnél

 Hol mérik a jó bort?

Gyönyörű ..
kerthelyiség

Bleier Nándor-féle
vendéglő és kávéházban

Hungária-körút és külső Kerepesi-út sarkán

a Stefánia-út torkolatánál

Kapható mindenkor jó magyaros étel, eredeti jó borok friss sörrel. — A kávéházban a legjobb meleg- és hűsítő-italok, fagyalt, jegeskávé stb. szolgáltatnak ki Naponta kitűnő női zenekar hangversenyez.

* Szenzációs *

olcsó bevásárlási forrás hölgyek részére

*****

EGY frtért a következő pipere cikkeket: 1 üveg valódi bel- vagy külföldi illatszer; 1 drb toilette-szappant; 1 drb hajbetét; 1 drb hajhálót. Ha a fenti cikkekre nem volna szüksége, úgy rendeljen 4 db oly tárgyat, melyre szüksége van, ugyszintén urak részére is.

Minden hölgynek nélkülözhetetlen az **Újdonság!**

„Jrmenos“ hajfogó

Drbja 1 korona. Bel- és külföldi szabadalom. Az „Jrmenos“ hajfogó teljesen fölöslegessé teszi a hajnak az összekötését és minden hajfonatot biztosan tart. A nagy arany éremmel díjazva. — Mindenemű hajmunkákat, bel- vagy külföldi illatszereket 30 százalék engedélymentesen szállítok. — Vidéki megrendeléseket azonnal esz-közül 1.15 utánvét mellett

Dobé Nándor Budapest
Nefelejts-utca 27.

Uri-, női- és színházi fodrász. — Illatszer-raktár.

Illat és minőség szabad választás, az áru meg nem felelése esetén a pénzt visszaküldöm.

WOTTITZ
MANFRÉD

BUDAPEST VI., KIRÁLY-UTCA 30. SZ.

TELEFON

18-29. SZ.

REPRODUKÁLÓ - MŰINTÉZET

◇ ◇ FOTO-CINKOGRÁFIA ◇ ◇

AUTOTIPIA

FOTÓTIPIA

KEMIGRÁFIA

4-SZINŰ NYOMÁS

FOTOLITOGRÁFIA

LAUKA GUSZTAV. Hatvanéves írójubiläumát ünnepelte Nagy-Becskereken Lauka Gusztáv. Író-generációk dőltek ki mellőle, de az ő keze még ma sem reszket, a mikor a tollat fogja. Pedig hatvan esztendeje szolgálja a magyar irodalmat. Hatvan esztendő óta nem hamvadt el az a tűz, amely egykor lánggra lobbantotta a fiatal poéta rajongó lelkesedését.

Gyémántjubiläum! Olyan hihetetlenül hangzik ez előttem: *írói* gyémántjubiläum. Hát ma már nem hálnak el kora ifjuságukban a poéták? Nem szedi áldozalait többé a sorvasztó tudóvész, a nyomor? Az írók is elélnak az emberi kor legvégső határáig, akárcsak a becsületes nyárspolgárok? Ó nem, a poéták sorsa még mindig a régi: a poéta még mindig nyomorog és ha az éhenhalás elől folyton menti a népkonyhaintézmény, életerejét elpusztítja a szegénység, a nyomor. Lauka Gusztávnak kenyér-adó polgári foglalkozása is volt. A *poétát* most nem ünepelehetnők, ha Lauka Gusztáv a *főjegyző* nem ad neki kenyeret. Áldassék érte!

*

HEINE. Most száz esztendeje látta meg Heine a napvilágot. Szinte kicsinyes dolog volna most ünnepelni az ő nagy emlékét. El sem tudok képzelni egy csecsemő-Heinet és lelki szemeim előtt folyton csak az alkotó, a hatalmas, a szeretkező Heine alakja lebeg. Emlékezni kéne minden öleléséről, minden csókjáról, mert abból fakadt az ő végtelen poézise, mert akkor nyilatkozott meg Heine, a

poéta. Ép olyan elenyésző az ő alkotó életének fehetetlen gyermekkora mint az az idő, amikor betegágyban töltötte utolsó napjait.

A nagy Heine nem száz év előtt született és nem negyvennégy év előtt halt meg. Avagy születnek-e az örökéletűek? Nem! Csak megjelennek és az örökkévalóságig élnek, egy ideig gyarló ember képeben s aztán alkotásaikban.

Utazás Párisba

Alább két utirányt mutatunk be olvasóinknak. Az egyik a Rivierára vezető legolesőbb és legkényelmesebb menetrendet mutatja meg. A másik pedig Párisba vezet Olaszországon át. Ezen utvonalon általánosan ajánlható nemesak azért, mert alkalmuk nyílik egyuttal felső Olaszország legszebb városait meglátogatni, de kiválóan előnyössé válik azáltal, hogy a P. L. M. francia legelső vasúttársaság vonalait használhatják, a melyek közvetlen kocsik, a berendezés kényelme, a menet gyorsasága s a tarifák olcsósága folytán általánosan közkedveltségnek örvendenek. Reméljük azért, hogy olvasóközönségünknek szolgálatot teszünk, ha a küszöbön álló párisi kiállítás alkalmából a legalkalmasabb utirányokra figyelmét felhívjuk.

Chemin de fer de Paris a Lyon et a la Méditerranée Budapestről—Párisba.

I. Velence—Turin—Lyon-on át:

Budapest déli vaspálya	indul	800	este
Triest	érk.	825	reg.
Cormons (olasz határ)	"	1025	"
Velence	"	215	"
Milano	"	735	"
Turin	"	1100	este
— Menettartam Budapest—Turin 27 óra. —			
Közvetlen kocsik a D. V. budai pályaudvaráról Velenczébe.			

Turin	indul	210	d. u.
Modane (francia határ)	érk.	540	"
Lyon	"	1150	"
Páris, lyoni pályaudvar	"	657	reggel
— Menettartam Turin—Páris 17 óra. —			
Közvetlen kocsik, étkező- és háló-kocsik a P. L. M. vonalán Turintól Párisig.			

II. Velence—Genua—Marseille—Lyon-on át:

Budapest keleti pályaudvar	indul	715	reggel
Fiume	érk.	725	este
Fiume, hajóval	indul	800	"
Velence	érk.	700	reggel
— Menettartam Budapest—Velence 24 óra. —			

Velence	indul	845	reggel
Verona	érk.	1102	"
Milano	"	225	"
Genua	"	645	"
San Remo	"	1125	"
Ventimiglia (francia határ)	"	1200	éjjel
— Menettartam Velence—Ventimiglia 17¼ óra. —			

Csatlakozó vonatok a francia Rivierán*)

	Express 54.	Rapid 1.	Express 8.	Express 50.	Express 42.	Rapid 2.
	1. 2. 3.	1. 2.	1. 2.	1. 2. 3.	1. 2. 3.	1.
Vintimille ind.	630	213	905	603	1145	—
Menton	652	239	927	625	1208	—
Monte-Carlo	705	252	940	644	1221	—
Nice	755	338	1030	735	1259	—
Cannes	847	421	1118	824	146	—
Toulon	1132	708	152	1118	431	—
Marseille	127	831	323	112	612	—
Avignon	—	1021	534	345	846	—
Lyon	—	146	932	955	153	226
Dijon	—	438	125	253	—	516
Laroche	—	647	350	615	—	725
Páris ér.	—	915	614	920	—	1000

*) Lásd II. táblázatot. — Háló- és étkező-kocsik a P. L. M. vonalán Ventimiglia, Marseille és Páris között.